

Beheerplan kleine houtopstanden in de Gemeente Gennepe 2019-2029

Angelique Zeelen

Knoest

13-9-2019; publiekversie

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
1. Inleiding	2
1.1. Aanleiding	2
1.2. Kader	2
1.3. Proces	2
2. Visie	3
2.1 Huidige situatie	3
3. Beheer	4
4. Randvoorwaarden en eindbeelden	5
4.1 Randvoorwaarden	5
4.2 Eindbeelden	6
4.3 Beheermaatregelen	7

Bijlage: Overzicht bosranden gemeente Gennepe

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De Gemeente Gennep heeft behoefte aan concrete invulling van het beheer van kleine houtopstanden die nog geen periodiek beheer hebben. Deze kleine houtopstanden vallen niet onder het beheer van bosgroep Zuid of groenvoorziening. De kleine houtopstanden zijn een onderdeel van het landschap, vervullen natuurwaarden en veraangenamen het dorpsklimaat. Het streven is een planmatige aanpak en een duidelijke vertaling van visie en beleid naar onderhoudsmaatregelen. De basis hiervoor is een uitgewerkt en effectief beheerplan dat als handvat dient voor het onderhoud van deze kleine houtopstanden in Gennep gedurende de komende 10 jaar (2019-2029).

1.2 Kader

Dit beheerdocument vormt de beheerleidraad voor de gemeente Gennep. Dit document is bedoeld voor communicatie met bestuurders, burgers en uitvoerders en dient tevens als toetsinstrument voor specifieke beheerkeuzes en onderhoudsactiviteiten.

1.3 Proces

Dit plan is gebaseerd op de methode uit het boek “Van beplantingsplan tot eindbeeld”. Vanuit de functie(s) van de beplanting in combinatie met de beplantingsvorm kom je tot een eindbeeld (hoe de beplanting eruit komt te zien wanneer deze volgroeid is). Alle ingrepen in de beplanting, het beheer, hebben tot doel dit eindbeeld te bereiken. Hiervoor zijn alle kleine houtopstanden geïventariseerd. Hierbij is gekeken naar; de situatie, onderhoudstoestand en samenstelling (sortiment) van de houtopstand. Vervolgens is er gekeken welke functie de houtopstand vervult en welk eindbeeld haalbaar is. Vervolgens zijn er randvoorwaarden geformuleerd zodat de eindbeelden haalbaar en meetbaar zijn. Vervolgens zijn er per houtopstand beheermaatregelen geformuleerd om tot het eindbeeld te komen.

De 37 houtopstanden liggen verspreid door de gemeente Gennep:

Heijen 10
Gennep 14
Milsbeek 9
Ottersum 3
Bergen 1.

2. Visie

In het groenbeleidsplan Gennep 2016-2020 staan een aantal speerpunten genoemd van het gemeentebestuur:

- Ontwikkeling en behoud natuurwaarden;
- Kruidenbestrijding zonder gebruik van gif;
- Ontwikkeling en behoud van een waardevol bomenbestand;
- Het inrichten van de buitenruimte afgestemd op beheerbaarheid en de esthetische waarde.

De gemeente Gennep benadert het beheer en onderhoud van de openbare ruimte op basis van beeldkwaliteit. De uitstraling en kwaliteit van het beoogde eindbeeld zijn eenduidig vastgelegd in een meetlat. De kleine houtopstanden worden onderhouden op onderhoudsniveau 2, basis.

Een nadere visie op het onderhoud van de kleine houtopstanden is als volgt.

Het beleid voor de kleine houtopstanden in de gemeente Gennep richt zich op een duurzame ontwikkeling van een beheerbare kwaliteit. De aard van de kleine houtopstanden-bestand moet aansluiten op de landschappelijke kwaliteiten in het buitengebied als op de culturele beplanting in de kernen. Overlastsituaties moeten worden voorkomen of beperkt. De positieve bijdrage die de kleine houtopstanden leveren voor de kwaliteit van de leefomgeving en voor de ecologie moeten optimaal worden benut.

Bij het verwezenlijken van deze visie gelden de volgende aandachtspunten:

- De soort(en), de groeiruimte en de groeiplaats moeten optimaal op elkaar zijn afgestemd;
- Bij het ontwerpen moet voldoende ruimte worden gereserveerd om het geplande bosje te laten uitgroeien;
- Bij nieuwbouwprojecten moeten de kleine houtopstanden zo mogelijk gehandhaafd blijven;
- Bij de soortkeuze van bomen wordt waar mogelijk een soorten toegepast die van belang is voor de ecologie.

Als rode draad door dit plan geldt een omslag van het denken in kwantiteit naar kwaliteit. De gemeente richt haar beheer niet primair op het handhaven van zoveel mogelijk bomen en struiken in een bosje, maar veel meer op het creëren van die omstandigheden dat bomen en struiken daadwerkelijk groot uit kunnen groeien en oud kunnen worden. Het effect wat bereikt wordt met een volledig uitgegroeide eik van bijvoorbeeld honderd jaar, in de kern van een bos, is vele malen groter dan dat van 5 eiken van 20 jaar.

2.1 Huidige situatie

Het beheer van de kleine houtopstanden is langere tijd tussen het wal en het schip gevallen. Ingrepen werden vaak gedaan als reactie op een klacht of schade door een storm.

Met name bij de kleine houtopstanden binnen de bebouwde kom staan er hierdoor flink uitgegroeide bomen en struiken die flink overhangen, te groot worden voor de plek en

vaak dicht opeen staan. Vaak leidt dit tot klachten of ingrepen die door aanwonenden worden gedaan. Omdat er weinig onderhoud wordt uitgevoerd gaan sommige aanwonenden het steeds meer als een onderdeel van hun tuin gebruiken: opslag, stortplek voor (tuin)afval, parkeerplek en tuin.

In het buitengebied wordt er hier en daar ook in gebruik genomen; de rand van de kleine houtopstanden worden "erbij geploegd".

Uitheemse soorten, zoals Amerikaans eik en bospest staan wel in de kleine houtopstanden. Tot nu toe zijn ze nog niet invasief, ze nemen de beplanting niet over.

3. Beheer

Om het beheerproces planmatig invulling te geven gelden 3 belangrijke vragen. Bij de inventarisatie van de kleine houtopstanden zijn deze vragen steeds gesteld.

- Wat is/zijn de functie(s)?
- Wat is de beplantingsvorm?
- Welk beheer?

Wat is/zijn de functie(s)?

Wat wordt er van de beplanting verwacht; camoufleren gebouw, afschermen van de wind, landschapselement, scheppen natuurwaarden enz. Dit vormt het vertrekpunt voor de uitwerking van het beheer en de basis voor de afweging welk eindbeeld haalbaar en passend is.

Wat is de beplantingsvorm?

In combinatie met de functie is er een beplantingsvorm bij aanplant gekozen. Ruimte is daarbij een beperkende factor. Een bos neemt meer ruimte in dan een struikenrij. Beide kunnen de functie scheppen natuurwaarden vervullen. In de praktijk gaat het om de uitwerking van de huidige situatie naar eindbeelden voor het beheer.

Hoe moet dat?

Welke beheermaatregelen zijn er nodig om het eindbeeld te bereiken. Dit gaat om een enkele ingreep om vervolgens over te gaan op periodiek beheer (afzetten struiken, dunnen bomen enz.).

Soms is er een nieuwe start nodig: het bosje kan in de huidige staat de functie niet vervullen. Er wordt dan gekozen voor of jonge aanplant of omvormingsbeheer; het vervangen van beplanting.

In volgorde van prioriteit worden de beheermaatregelen uitgevoerd;

1. Veiligheid: dode bomen, dood hout, afzetten struiken bij uitzichthoeken;
2. kappen/snoeien van grotere bomen;
3. kappen kleiner bomen, knotten
4. zoom en mantel maken en dunnen kern

4. Randvoorwaarden en eindbeelden

4.1 Randvoorwaarden

Randvoorwaarden zijn bepalend voor de haalbaarheid en meetbaarheid van het eindbeeld.

Ecologische randvoorwaarden

- De kleine houtopstanden worden beheerd op basis van meewerken met de natuur. Natuurlijke processen zoals successie worden gebruikt om het eindbeeld te bereiken. Zo houdt het bosje zich het beste in stand, is er zo min mogelijk dynamiek, is er een natuurlijker evenwicht en vergroot de biodiversiteit.
- Dood hout, liggend en staand, blijft zo veel mogelijk in het bos. Behalve als de veiligheid in het geding is. Dood hout is waardevol voor spechten, het zeldzame vliegend hert, groeiplaats voor korstmossen enz.
- Takhout blijft zoveel mogelijk in het bosje, op nette rillen gelegd. Door de ingreep is het bosje tijdelijk wat kaler. In de ril is er schuil- en nestgelegenheid. Daarnaast hoeft er niets afgevoerd en gestort worden. Binnen de bebouwde kom de takken wel afvoeren. Hier is er kans op bijstorten van (tuin)afval. Versnipperen is hier ook een oplossing, wel zorgen dat het een dunnen laag. Anders vestigen er verstoringsplanten zoals braam en brandnetel.
- Stamhout een waardevermeerdering geven door deze in het bos toe te passen als bank, speeltoestel, begeleiding pad, enz. Of afvoeren.

Technische randvoorwaarden

- Langs de weg moet een 4,5 m hoge vrije doorgang zijn en langs loop- en fietspaden een 2,5 m vrije doorgang (hoogte);
- Zichthoeken (5 meter uit de bocht) bij wegen dienen overzichtelijke te zijn (Maximale hoogte 0.70m.);

Functionele randvoorwaarden

- Terrein vrijhouden van afval en zwerfvuil;
- Inheemse soorten mogen geen last krijgen van uitheemse soorten zoals Amerikaanse eik en bospest;
- Bebording dient zichtbaar te zijn;
- Schouwstroken worden vrijgehouden van beplanting;
- Schouwpaden dienen bereikbaar te zijn.
- De te dunnen beplanting wordt aangegeven door aanspuiten/stippen met rood.
- Toekomstbomen worden aangegeven door aanspuiten/stippen met groen.

Cosmetische randvoorwaarden

- Logische overgangen van bos naar cultureel groen;
- Plaatselijk intensief maaibeheer langs de paden en rondom bankjes in bermen (geen gras door de bankjes heen);
- Takkenrillen zo min mogelijk "in het zicht" leggen. Om de 10 meter een doorgang.

4.2 Eindbeelden

Eindbeelden zijn bepalend voor de kwaliteit van de beplantingsvorm.

Eindbeeld

Dit is hoe de beplanting eruit komt te zien wanneer deze volgroeid is. Er wordt uitgegaan van volwassen planten. Het eindbeeld wordt gevormd aan de hand van functie, de eigenschappen van de aanplant van de planten, hoe de planten onderhouden worden en wat de standplaatsfactoren zijn. Per beplantingsvorm aangegeven wat het eindbeeld is. Hieronder volgen de verschillende eindbeelden.

Door bomen bepaalde beplantingsvormen

Binnen deze beplantingsvorm geven bomen het eindbeeld van de beplanting. De bomen zijn dominant binnen deze groep beplantingsvormen. Er kunnen binnen deze beplantingsvormen wel struiken voorkomen maar deze dragen niet bij aan de functieervulling van de beplanting en dragen niet of nauwelijks bij aan het eindbeeld. Enkele voorbeelden van door bomen gedomineerde beplantingsvormen zijn:

- Bos: Een bos met een zoom, mantel en een kern.
- Bosje: Een kleinere groep bomen die geen volledig bos vormen.
- Boomgroep: Een groep bomen die dicht op elkaar staat en oogt als een solitaire boom.
- Bomenrij/laan (weg): De bomen staan in een rij met meestal een gelijke afstand.
- Solitaire boom: Eén enkele boom.
- Boomweide: Een veld met bomen die verspreid staan. De bomen hebben een lage dichtheid. De kronen van de bomen raken elkaar niet.

Door bomen en struiken bepaalde beplantingsvormen

Bij deze beplantingsvormen dragen zowel bomen als struiken bij aan de functie van de beplanting. Zowel bomen als struiken domineren binnen deze beplantingsvorm. Enkele voorbeelden van deze beplantingsvormen zijn:

- Bosje met struiken: Een gemengde beplantingsvorm. De bomen en struiken staan door elkaar heen aangeplant.
- Struweel met hier en daar een boom: Deze beplantingsvorm is vergelijkbaar met *Bosje met struiken* maar de bomen zijn verder uit elkaar, 25-30 meter.
- Bomenrij/laan met struiken: Een rij bomen met daaronder een rij struiken. De afstand tussen de bomen is meestal gelijk net zoals de afstand tussen de struiken.

Door struiken bepaalde beplantingsvormen

Binnen deze beplantingsvorm zorgen de struiken voor het eindbeeld. De struiken domineren deze beplantingsvorm. Enkele voorbeelden van door struiken bepaalde beplantingsvormen zijn:

- Randstruweel: Dit is eigenlijk de zoom van een bosrand. Struiken vormen hier een overgangszone tussen het bos en het vlakke terrein.
- Struweel: Een verzameling struiken die in een bepaald plantverband staat. Binnen dit struweel komen geen bomen voor. De struiken staan in meerdere rijen geplant.
- Struikenrij/losse haag: Dit is een rij struiken die niet sluitend is. De struiken raken elkaar niet.
- Solitaire struik: Eén enkele struik.

Bijzondere beplantingsvormen

Bijzondere beplantingsvormen zijn alle beplantingsvormen die niet in de andere drie groepen ingedeeld kunnen worden. Enkele voorbeelden van bijzondere beplantingsvormen zijn:

- Hakhout: Dit is een bosje van struiken die uitlopen wanneer deze worden afgezaagd. Hakhout wordt gebruikt voor de houtproductie.
- Knotboom: Een boom die geknot wordt. Het bekendste voorbeeld is de knotwilg.

4.3 Beheermaatregelen

1. Zoom – mantel – kern opbouwen.

Een natuurlijk bos heeft een opbouw van buiten naar binnen;

- De zoom van ongeveer een meter breed, deze bestaat uit kruidachtige/gras.
- De mantel van ongeveer 3 meter breed, deze bestaat uit struiken
- Dan volgt de kern hier staan vooral bomen.

Deze opbouw passen we ook toe op de kleine houtopstanden van de gemeente Gennep. Deze opbouw zorgt voor minder overlast voor de omgeving. Struiken hangen niet over, bomen staan niet te dicht bij de weg of gebouwen.

2. Afzetten

Laag bij de grond afzagen van bomen of struiken. Met als doel verjongen van de struik of tijdelijk terugzetten.

3. Dunnen

Het definitief verminderen van het stamtal door het laag bij de grond afzagen van bomen of struiken.

4. Dood hout of dode bomen verwijderen

Waar verkeer komt (lopend of rijdend) moet het veilig zijn. Dode bomen en dood hout die op het verkeer kunnen vallen moeten verwijderd worden.

5. Terugzetten

Stimuleren van de vorming van jonge scheuten bij struiken. Met als doel het binnen de grenzen houden van de beschikbare ruimte.

6. Toekomstbomen

De bomen die het eindbeeld zullen gaan bepalen. In een vroeg stadium uitzoeken en bevoordelen ten op zichte van de andere bomen. Dit wil niet zeggen dan er in het eindbeeld geen andere bomen zullen voorkomen.

7. Eco-kap

De stam, maximaal 5 meter hoog, blijft staan. De stam doet dan nog mee aan de bosbeleving, vormt een barrière en heeft een ecologische functie als dood opstaand hout voor insecten, planten, zoogdieren en vogels.

8. In onderfunctie snoeien

De boom of struik wordt behouden maar zodanig gesnoeid zodat de boom die er boven staat meer ontwikkelingsruimte krijgt.

Bijlage: Overzicht bosranden gemeente Gennep

vak	Locatie	Plaats	Oppervlak in m2
1	Sleeweg	Heijen	2415
2	Langeven	Heijen	19423
3	Karrevensweg	Heijen	6357
4	Hommersumseweg	Heijen	20785
5	Brugfortstraat	Heijen	21494
6	Heikampseweg	Heijen	28489
7	Nieuwwijkstraat	Heijen	8290
8	Heesweg	Heijen	14387
9	Hoofdstraat	Heijen	2391
10	Schaafsebosweg	Heijen	685
11	Eksterstraat	Gennep	913
12	Eksterstraat 39	Gennep	3452
13	Korhoenstraat	Gennep	3977
14	Picardie	Gennep	5209
15	Arendstraat	Gennep	841
16	Looiseweg	Gennep	2850
17	Looierheide	Gennep	9391
18	Logterbos	Gennep	1249
19	Randweg	Gennep	8051
20	Duits Lijntje	Gennep	46052
21	Korenbloemstraat	Gennep	11470
22	Maaskempweg/Touwslagersgroes	Gennep	6223
23	Maaskempweg/Gennepershuisweg	Gennep	5614
24	Stiemensweg	Gennep	5573
25	Dellen	Milsbeek	1190
26	Smelenhof 4	Milsbeek	10720
27	Smelenhof 23	Milsbeek	4539
28	Achterbroek 25	Milsbeek	8662
29	Achterbroek	Milsbeek	1170
30	Ketsestraat	Milsbeek	17310
31	Ovenberg	Milsbeek	2734
32	Ringeloor	Milsbeek	7666
33	Ringbaan	Milsbeek	1403
34	Grevendaal/Steffenberg	Ottersum	4460
35	Brink Speelstraat	Ottersum	1688
36	Veedijk	Ottersum	15880
37	Beltweg	Bergen	2988
	Totaal		315991